Treballs de la SCB. Vol. 45 (1994) 179–181

PIERRE DUSTIN (1914-1993)

MERCÈ DURFORT

Biologia Cel·lular, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona

El professor Pierre Dustin, de nacionalitat belga, soci honorari de la Societat Catalana de Biologia des de 1982, va deixar-nos definitivament el setembre de 1993, als vuitanta anys d'edat i encara pletòric d'il·lusions i de la curiositat que sempre sentia per tot el que l'envoltava.

El seu nomenament com a soci honorari de la nostra Societat fou amb motiu d'haver col·laborat en diverses ocasions en cursos i seminaris. El primer d'ells, sota patrocini de la CIRIT, versà sobre microtúbuls, tema de la seva especialitat, i es desenvolupà, en el magnífic marc de la sala gòtica de la Biblioteca de Catalunya, del 22 al 26 de març de 1982. En aquell moment, Pierre Dustin ja era conegut en tota la comunitat científica que conreava la biologia cel·lular pels seus estudis sobre el citosquelet, en particular sobre els microtúbuls, per la qual cosa l'èxit de participació fou extraordinari.

Vull subratllar la generositat que tingué el professor Dustin en acceptar la meva invitació; no em coneixia absolutament de res i, malgrat tot, acceptà venir a Barcelona a fer l'esmentat curs intensiu. Cal confessar que la ciutat de Barcelona fou un bon reclam perquè hi donés la seva conformitat. Vaig saber molt aviat que el professor Dustin era un enamorat de l'obra de Gaudí i venir a Barcelona a fer un seminari era per a ell, home sempre molt sol·licitat, una excusa ideal per poder visitar i estudiar *in situ* l'obra d'un dels màxims exponents del Modernisme.

De la breu coneixença, he de confessar que diverses coses cridaren la meva atenció: la seva seriositat (reia molt poc), el seu rigor en l'exposició dels temes científics, la seva claredat expositiva (era un gran mestre) i la seva exquisida curiositat i interès pel treball que feia la gent que vaig presentar-li en les nostres visites per diferents centres de recerca de Barcelona, demostració palpable de la seva intel·ligència i de la seva gran educació.

Durant uns dies, vaig acompanyar-los, a ell i a la seva esposa, en llur visita. Tots dos es mostraren infatigables i llur curiositat i coneixements artístics feren molt planera alhora que enriquidora la meva tasca. El professor Dustin m'explicà que li hauria agradat molt ser arquitecte o enginyer, però que la tradició familiar havia pesat molt en el moment de decidir-se. Els seus pares eren metges i ell també va cursar

els estudis de medicina, però mai no deixà de llegir i documentar-se sobre les tendències de l'ar-quitectura. De fet, el seu tema de recerca té molta relació amb la bastida del complex edifici que és la cel·lula. Efectivament, el citosquelet no solament contribueix a donar forma a la cèl·lula; intervé en la seva motilitat, en el transport intracel·lular i en totes i cadascuna de les funcions desenvolupades durant el cicle cel·lular.

Fins aquí he relatat algunes impressions generals i personals que va deixar-me l'estada a Barcelona del professor Dustin. A continuació transcriuré, lliurement, part d'una necrològica que Jean Claude Demanet, del Col·legi de Metges de Brusel·les, va dedicar-li en la seva revista.

Pierre Dustin nasqué el 1914, poc abans d'esclatar la primera guerra mundial. Els seus pares, com hem dit abans, eren metges, i per tant va viure en un ambient en què els malalts i la recerca eren temes diaris d'apassionada discussió. El seu pare destacà pels seus estudis sobre malalties reumàtiques i són notables les observacions que féu sobre la incidència de tractaments llargs amb fàrmacs que contenien la colquicina sobre teixits obtinguts per biòpsia de nombrosos pacients afectats de gota. Efectivament, semblava que l'alcaloide estimulava el ritme divisional de les cèl·lules, ja que hom comptava un nombre de metafases molt superior a l'habitual en els teixits estudiats. Posteriorment el seu fill donà l'explicació al fet: la colquicina inhibeix l'ensamblament dels microtúbuls i per tant la mitosi queda frenada en la metafase per manca de formació del fus acromàtic.

L'any 1937, a l'edat de 23 anys, obtingué el seu títol de metge per la Universitat Lliure de Brussel·les. La tasca assistencial li agradava, el contacte amb el malalt el motivava fortament, però una atracció irresistible pel treball de laboratori pesà molt sobre ell. Ja estudiant, freqüentà el laboratori d'histologia dirigit pel professor Gerard i, en acabar els estudis, aconseguí una beca que li permeté fer estades de diversa durada al Laboratori Marítim de Roscoff-sur-mer, a l'hospital de Tenom de París, a l'Institut de Patologia de Zurich i després a Boston, on continuà la seva formació en anatomia patològica.

De tornada al seu país, abans de la segona guerra mundial, entrà com a assistent al servei d'Anatomia Patològica de l'Hôpital de Saint Pierre de Brussel·les. L'any 1945 presentà la seva tesi doctoral que versava sobre la basofília dels reticulòcits. Als 31 anys fou nomenat agregat. Posteriors estades a Anglaterra i als Estats Units completen la seva formació científica. L'any 1948 és nomenat adjunt del laboratori al Departament d'Anatomia Patològica de l'Institut Bordet i els seus treballs de recerca se centren en les substàncies metzinoses que afecten la mitosi. Treballà en particular amb la colquicina, que tant havia estudiat el seu pare, i estudià també la incidència de la quimioteràpia aplicada als procesos oncològics.

L'any 1956, als 42 anys, esdevé Cap del Servei d'Anatomia Patològica de l'Hôpital de Saint Pierre i es fa responsable de l'ensenyament d'aquesta disciplina a la Facultat de Medicina de la Universitat Lliure de Brussel·les, com ho havia estat també el seu pare, 14 anys abans.

Reestructura i modernitza el laboratori, introduint-hi l'instrument màgic: el microscopi electrònic, que esdevé l'eina de treball quotidiana, i s'envolta de gent altament qualificada, entre els quals destaquen R. Parmentier, J. Flament-Durant i A. Resibois, entre d'altres.

Des de l'any 1965 fa regularment un curs, durant el mes de febrer, a la Universitat de Lovaina a Kinshasa, al Zaire.

Va ser membre fundador de la Societat Europea de Patologia i en presidí el primer congrés, celebrat el 1966. Sense deixar els seus estudis sobre el citosquelet, el 1970 dedicà una gran atenció a les tesaurimosis o malalties d'acumulació (malalties degudes a la falta d'alguna hidrolasa lisosomal), i, en particular, se centrà en la hialinosi arterial. El 1981 publicà la tercera edició d'una obra que havia estat molt ben acollida pels anatomo-patòlegs: *Leçons d'Anatomie Pathologique* (ed. Maloine, París). En el capítol

de les publicacions cal destacar la seva monografia titulada *Microtubules*, la primera edició de la qual és del 1978 i la segona del 1984 (Springer-Verlang, Berlín).

L'any 1980 fou nomenat professor honorari de la seva universitat. Ja era, des de feia anys, membre numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Brussel·les i ostentava el distintiu d'Officer de l'Ordre de Leopold. De 1980 a 1984 va ser president del College de Médecine de l'Agglomération bruxelloise, des d'on estimulà el desenvolupament i difusió del Butlletí de l'esmentat Col·legi. Fou també durant molts anys secretari de redacció de la publicació titulada *Revue Médicale de Bruxelles*.

A partir de 1980 els seus treballs se centren en la malaltia d'Alzheimer, alhora que en la patologia del citosquelet.

En la necrològica esmentada es diu que Pierre Dustin fou feliç exercint la seva carrera professional. Com altres grans metges, fou un gran humanista, interessat per la literatura, la filosofia i les belles arts, alhora que tenia un do molt preuat i poc freqüent: sabia escoltar.

Casat amb una metgessa, Marie-Jean Henry, el 1940, tingueren quatre fills i set néts, que han desenvolupat activitats molt diverses. En part han estat el resultat de les llavors sembrades en llurs cervells i en llurs cors per Pierre Dustin, de la mateixa manera que sembrà abundantment i generosament en la seva família no biològica, en els seus col·laboradors, amics i deixebles.

Amb aquest testimoniatge de la tasca duta a terme pel professor Pierre Dustin, la Societat Catalana de Biologia i jo volem retre homenatge al metge i a l'home, i deixar constància, a la seva família i amics, que a Barcelona existeix una col·lectivitat científica que va saber valorar i reconèixer, en vida, la tasca de Pierre Dustin.

A la cripta de la colònia Güell, que tant el commogué, els finestrals que s'obren periòdicament amb un moviment que recorda l'adoptat per les papallones quan volen, deixaran escapar una pregària pel seu etern repòs. Així sigui.